

Geslagen te Vilvoorde

Stedelijke muntslag Vilvoorde, denier (13de eeuw)

Vilvoorde, stadszegel 12de eeuw >>

De stad Vilvoorde kende een zeer beperkte muntslag. De eerste (toegeschreven) munten maakten deel uit van de stedelijke uitgiften in de 13de eeuw. Daarna was er een korte en beperkte productie in de 14de-15de eeuw. Onder het Hollandse Bewind werd fictief huisgeld aangemaakt van 1825 tot 1833 voor het 'Tuchthuis' te Vilvoorde. Tijdens de twee wereldoorlogen deed het stadsbestuur van Vilvoorde een uitgifte van papieren noodgeld.

Vilvoorde kende een bewoning in de Romeinse tijd waarvan artefacten, heirbanen in Koningslo en een muntschat van een 360-tal Romeinse denarii in Neder-Over-Heembeek zichtbare bewijzen blijven. Vilvoorde had in de 10de eeuw een commerciële markt en in de omgeving ontstonden meerdere kleine heerlijkheden die in de 12de-13de eeuw invloedrijke geslachten hun oorsprong hebben gegeven.

Als gevolg van een keizerlijke oorkonde te Worms op 30 april 1231 verworven de steden die tevens marktplaatsen waren, het muntrecht. In deze periode voorzag de stedelijke muntslag in de nodige betaalmiddelen. Vilvoorde maakte deel uit van het hertogdom Brabant en uit de bewindsperioden van de hertogen Hendrik I, II en III dateerden dan ook de eerste gekende stedelijke munten van Vilvoorde. Aan de stad Vilvoorde werden een zilveren penning van 0,6 gram en de obool of halve penning van 0,3 gram toegeschreven (referenties Atlas G 120-G 123), gebaseerd op de vergelijkbare beeldenaar van een Vilvoordse stadszegel van de 12de eeuw met een kerkelijk gebouw en twee torens. Rond het hoe en waarom van deze aan Vilvoorde toegeschreven muntjes blijven vragen bestaan. Ging het hier om een beperkte of zelfs eenmalige aanmunting voor een speciale gelegenheid? Anderzijds is deze penning van het BAST-type. Bastien was een Brabantse muntmeester en het zou best kunnen dat deze muntjes werden geslagen buiten de stad Vilvoorde (bijvoorbeeld te Leuven) maar voor rekening van de stad Vilvoorde.

Johanna en Wenceslaus
'Dubbele' gouden Lam (1363)
JOH DUX

Johanna en Wenceslaus
Gouden Lam op naam van Wenceslaus (1357)
WEN DUX

Vilvoorde ontwikkelde zich verder als stad met de bouw van definitieve stadsvesten en tijdens de regering van Johanna en Wenceslaus werd het kasteel van Vilvoorde gebouwd. Sinds de 13de eeuw kende de stad een grote bedrijvigheid waarvan de lakennijverheid en de steenontginning de belangrijkste waren. Met Johanna en Wenceslaus ontstond een officiële muntslag in Vilvoorde. Johanna en Wenceslaus sloegen in Brabant munten te Vilvoorde, Leuven en Maastricht. Zij lieten een serie van nieuwe Brabantse munttypes aanmaken waaronder het prachtige, gouden en in de akten genaamde 'dobbelen moetonen' van 6 gram. Naast dit groot Gouden Lam was er het enkelvoudige Gouden Lam (4,7 g) op naam van ofwel Johanna ofwel Wenceslaus. Als zilveren munten waren er de hele, halve en kwart groot (referenties Atlas G 295-301). De uitbating van het muntatelier te Vilvoorde werd in 1363 toevertrouwd aan muntmeester Amaury Boête die als vergoeding 1/8 van het muntrecht kreeg. De munt te Vilvoorde werkte tot in 1370 maar financieel gezien ging het niet voorspoedig omwille van de concurrentie met de munt van de graaf van Vlaanderen. Het atelier sloot met Kerstmis 1371.

Johanna en Wenceslaus
Leeuwegroot (1357)
+ MONETA FILFD'

Johanna en Wenceslaus
Groot (1363)
+ MONETA NOVA FILFORDENS

Op de serie zilveren munten stond de stadsnaam geschreven MONETA (NOVA) FILFORDENS of een afkorting hiervan.

Het eerste type van de groot van 1357 is een leeuwegroot naar Vlaams model. Deze emissie had hoogstwaarschijnlijk een verband met de vrede van Ath die op 4 juni 1357 werd getekend en waarbij Mechelen en Antwerpen werden toegewezen aan Vlaanderen nadat Lodewijk van Male in 1356 het hertogdom Brabant was binnengevallen.

Johanna, weduwe Dubbele groot Roosebeker
+ **MONETA NOVA FILFORDEN**
IN BRABAN

Johanna, weduwe Groot Roosebeker
+ **MONETA NOVA FILFORDEN**
IN BRABAN

Na de dood van Wenceslaus in 1383 kreeg Johanna, als weduwe (1383-1406), van Filips de Stoute het recht goud en zilver aan te munten volgens de afspraken van de monetaire unie tussen Vlaanderen en Brabant. Er werden te Vilvoorde, naast Leuven en Maastricht, een serie van de dubbele, enkele en halve groot Roosebekers geslagen alsook een biljoenen mijt (referenties Atlas G 326-327, S 022). Voor de productie van deze zilveren munten werd te Vilvoorde een muntwerkplaats ingericht van 25 juni 1392 tot 22 juli 1393.

Antoon van Bourgondië
Gouden Leeuw

Antoon van Bourgondië
Dubbele Groot Botdrager

Na de dood van Johanna in 1406 erfde Antoon van Bourgondië het hertogdom Brabant. Door een ordonnantie ('s Hertogenbosch, 1409) besliste de hertog om volgende munten te Vilvoorde te slaan: de hele en halve gouden leeuw; de dubbele, hele en halve Botdrager. Het muntatelier startte op 28 april 1409 en sloot reeds op 24 december 1409.

Antoon van Bourgondië deed aan wanbeheer en Jan IV nam het bestuur over. Bij de meerderjarigheid van Jan IV in 1417 zou deze voor het eerst munten slaan. Te Vilvoorde werd op 28 juni 1417 een atelier geopend met de opdracht gouden nobels, gouden Pieters, dubbele en halve 'penningen' te slaan. Deze munt zou kortstondig hebben gewerkt van 28 juni tot 13 september en van 7 december tot 24 december 1417. Of deze productie daadwerkelijk heeft plaatsgevonden volgens plan blijft twijfelachtig daar van de meeste munttypes geen exemplaren werden teruggevonden (referenties Atlas, G 335-G 341). Hierna viel het doek over het muntatelier te Vilvoorde.

Tuchthuis Vilvoorde
5 centimes 1833

Tuchthuis Vilvoorde
1 centime 1833

In de 19de en 20ste eeuw kende Vilvoorde enkele monetaire uitgiften. Onder het Hollands Bewind werd fictief huisgeld aangemaakt van 1825 tot 1833 voor het ‘Tuchthuis’/gevangenis te Vilvoorde. Deze productie liep verder na de onafhankelijkheid van België in 1830. Tijdens de Eerste Wereldoorlog en de Tweede Wereldoorlog heeft het stadsbestuur van Vilvoorde een uitgifte gedaan van een serie papieren noodgeld.

Vilvoorde, noodgeld WO I, 10 centiemmen 1918, 80 × 50 mm

Vilvoorde, noodgeld WO II, 1 frank 1940, 90 × 58 mm

Literatuur:

- Vanhoudt H., *ATLAS DER MUNTEN VAN BELGIË, van de Kelten tot Heden*, Heverlee, editie 2019.
- De Mey J., *Les monnaies des comtes de Louvain et ducs de Brabant (977-1467)*, Brussel, 1982.
- De Witte A., *Histoire monétaire des comtes de Louvain, ducs de brabant et marquis du saint Empire Romain*, deel I-III, Antwerpen, 1894-1899.

Hugo Vanhoudt